

20.10.2025

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
Kainulainen Pirjo
pirjo.kainulainen@eduskunta.fi

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kirjallinen lausuntopyyntö, joka saapunut sähköpostitse 10.10.2025

HE 118/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

HEL 2025-015998 T 03 00 00

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta pyytää Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä (HE 118/2025 vp) eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kokoontuu seuraavan kerran tiistaina 21.10.2025 klo 10.00, joten kirjallinen asiantuntijalausunto pyydetään toimittamaan viimeistään maanantaina 20.10.2025 klo 12.00 mennessä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia, asevelvollisuuslakia, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia ja oppilas- ja opiskelijahuoltolakia. Esityksessä ehdotetaan, että neuvolaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa ja lasten sekä nuorten suun terveydenhuoltoa koskevia terveydenhuoltolain säännöksiä muutettaisiin siten, että laissa ei enää säädettäisi tarkoista ajankohdista, jolloin terveystarkastukset on toteutettava. Terveystarkastusten ajankohdista ja sisällöistä säädettäisiin jatkossa asetuksessa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksia siten, että oppivelvollisuusikäisten opiskeluterveydenhuoltoon sisältyisi jatkossa Puolustusvoimien ennakoterveys tarkastus hyvinvointialueen järjestämänä sinä vuonna, kun opiskelija

20.10.2025

täyttää 18 vuotta. Kaikkien yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden terveystarkastus ehdotetaan muutettavaksi tarpeen mukaan tehtäväksi, kuten jo nykyisin korkeakouluopiskelijoiden osalta tehdään.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sähköisestä terveystarkastuksesta, jota käytetään opiskeluterveydenhuollossa ja hyödynnetään laadittaessa ennakoterveystarkastuksessa ehdotusta arvioksi palveluskelpoisuudesta. Tätä sähköistä terveystarkastusta ei kuitenkaan käytettäisi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa.

Valiokunnassa käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on osaksi huomioitu sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä saama lausuntopalaute.

Toimiala viittaa liitteenä olevaan sosiaali- ja terveysministeriölle aikaisemmin annettuun Helsingin kaupunginhallituksen lausuntoon hallituksen esityksestä ja toistaa lausunnossa todetun.

Toimiala lausuu hallituksen esityksestä lisäksi seuraavaa: Toimiala pitää tervetulleena esitystä, jossa kouluterveydenhuollon terveystarkastusten sääntelyä uudistetaan ja ajantasaistetaan. On tärkeää, että tarkastusten sisältö ja toteutus vastaavat nykyisiä lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteita. Samalla toimiala korostaa, että tarkastusten vaikuttavuus edellyttää riittäviä resursseja ja osaamista. Helsingin kaupungin kouluterveydenhuollon nykytila terveydenhoitajien tekemien terveystarkastusten kattavuuden osalta on noussut. Lukuvuonna 2024–2025 laajojen terveystarkastusten peittävyys oli terveydenhoitajien osalta 97 % ja kaikkien määräaikaistarkastusten osalta 82 %.

Hallituksen esityksen mukaisesti neuvolan ja kouluterveydenhuollon tarkastuksia uudistettaisiin sisällöllisesti, mutta määrät pysyisivät lähes ennallaan. Toimiala korostaa, että resursseja tulisi voida kohdentaa tarpeen mukaisesti ja hallituksen esityksen mukaiset muutokset tuovat hyvin vähän väljennystä ja joustavuutta nykyiseen terveystarkastusten toteuttamiseen.

Arvioidut säästöt opiskeluterveydenhuollon tarkastuksista, joilla pyritään rahoittamaan kutsuntatarkastukset, vaikuttavat yliarvioituilta, ja on olemassa riski, että rahoitustarve päinvastoin kasvaa ehdotetun muutoksen myötä.

20.10.2025

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on edistää oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Muutosten vaikutuksia tulee seurata systemaattisesti, jotta voidaan varmistaa, ettei yksikään oppilas jää ilman tarvitsemaansa tukea. Erityisesti mielenterveyden haasteet ja oppimiseen liittyvät vaikeudet edellyttävät varhaista tunnistamista ja moniammatillista yhteistyötä. Muutokset korostavat tarvetta tiiviille yhteistyölle oppilaitosten ja terveydenhuollon välillä. Lisäksi on tärkeää arvioida, miten muutokset vaikuttavat oppilaiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja tuen saatavuuteen.

Kouluterveydenhuollon muita kuin terveystarkastuspalveluja käyttäneiden suuret osuudet kertovat siitä, että kouluterveydenhuollossa tehdään jo nykyisellään paljon kohdennettua oppilaan yksilöllisen tarpeen mukaista työtä. Avovastaanottokäyntien määrää seurataan säännöllisesti. Tällaisille terveydenhoitajan luokse tehtäville käynneille oppilas voi tulla itse tai huoltajan tai opettajan pyynnöstä esim. mielialan, jaksamisen, kasvuun liittyvien asioiden tai muiden huoltien vuoksi.

Opiskeluterveydenhuollossa suunniteltujen muutosten tarveperusteisuus voi vähentää tarkastusten määrää, mutta edellyttää toimivia seulontamenetelmiä ja riittäviä resursseja riskiryhmien tunnistamiseen. Seulontamenetelmien, kuten sähköisten terveystarkastusten, tulee olla luotettavia ja saavutettavia kaikille opiskelijoille. Riskiryhmien tunnistaminen ei saa jäädä puutteelliseksi.

Sähköisen terveystarkastuksen käyttöönotto voi tehostaa palvelujen kohdentamista ja voi tuoda uusia mahdollisuuksia terveydentilan arviointiin ja resurssien kohdentamiseen. Toimialan huolenaiheena on kuitenkin tietosuojan ja tietoturvan varmistaminen, erityisesti alaikäisten kohdalla. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että kyselyt ovat ymmärrettäviä ja saavutettavia eri kieli- ja kulttuuritaustoista tuleville oppilaille ja lapsen etu huomioidaan.

Sähköisten tarkastusten osalta tulee huomioida, että osa nuorista ei ota esiin ongelmiaan, jotka on helpompi havaita kohtaamisissa kuin sähköisissä tarkastuksissa, joihin nuori voi suhtautua epäillen. Nuoret arvostavat heitä tapaavia työntekijöitä.

Toimiala pitää myönteisenä erillisestä kutsuntatarkastuksesta luopumisesta ja oppivelvollisuusikäisten terveystarkastukseen yhdistämistä Puolustusvoimien palveluskelpoisuusarviointiin. Tämä voi vähentää päällekkäistä työtä ja parantaa nuorten palvelupolkua. On kuitenkin tär-

20.10.2025

keää, että koulu- ja opiskeluterveydenhuollon rooli säilyy selkeänä ja että arviointi ei ohjaa liiaksi tarkastusten sisältöä.

Esityksessä tarkoitetussa palvelujärjestelmässä otetaan huomioon myös muita kuin opiskelijoita, mutta ei kuitenkaan riittävän kattavasti. Palvelutarpeita esiintyy myös Suomen ulkopuolelta tulleilla 16-17-vuotiailla lapsilla ja 18 vuotta täyttäneillä nuorilla. Lisäksi on eläkkeellä tai kuntoutusrahalla eläviä ja lyhyissä työsuhteissa olevia koulutukseen tähtääviä nuoria. On myös aikuislukioissa opiskelevia, yksittäisiä tunteja suorittavia ja aikuisten perusopetuksessa olevia nuoria. Nuoria eristyy myös kotiin ilman näköalaa tulevaisuudesta. Palvelujärjestelmässä tulee ottaa huomioon asiakasryhmiä laajemmin kuin vain opiskelevat nuoret. Esimerkiksi työikäisten terveysterveystarpeissa ei ole riittävästi erityisosaamista nuorten asioissa, esim. ei-opiskelevien ADHD-sairaus tai muut erityiset syyt edellyttävät samoja prosesseja ja palveluita kuin mitä opiskeluhuollossa on. Muun sukupuolisten ja seksuaalisen identiteetin osalta kehittyvässä (ikä-)vaiheessa olevat on huomioitava kutsuntoihin liittyvissä menettelytavoissa ja muissakin palveluissa.

Opiskeluterveydenhuollon resurssoinnin suhteen on todettava, että palveluihin viime vuosina tulleet erilaiset tehtävät eivät ole lisänneet resursseja (on vain opiskelijamäärään suhteutettu henkilöstö). Huoli on, että terveystarkastusten väheneminen aiheuttaa resurssivähennyksiä, vaikka tuo vapautuva aika käytetään moniin erilaisiin palvelutarpeisiin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän seurannan mukaan opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajien työstä 40 % menee erilaisiin mielenterveyden asioihin. Yhteisöllinen opiskeluhuolto velvoittaa terveydenhoitajia osallistumaan oppilaitosten arkeen, mutta aika ei riitä siihen. Opiskeluterveydenhuollossa on paljon enemmän tehtävää kuin mitä nykyiseen työaikaan mahtuu, eikä tilanne parane vaikka terveys tarkastukset vähenevät.

Esityksessä ei ole huomioitu opiskeluterveydenhuollossa työskenteleviä mielenterveys- ja päihdesairaanhoidajia, joiden tehtävä keskittyy mielenterveys- ja päihdeasioihin. Heidät tulisi tunnistaa osaksi opiskeluhuoltoa.

Esityksestä ilmenee, että Helsingin kaupungin ja hyvinvointialueiden esiintuomia huolia arvioidun rahoituksen riittävydestä ei ole kuunneltu tai ei ainakaan pidetty merkityksellisinä, eikä ehdotettuja todellisia rahaa säästäviä muutoksia tarkastusohjelmiin ole tehty.

20.10.2025

Toimiala toteaa, että muutoksesta arvioidut tulevat säästöt Helsingin kaupungille ja hyvinvointialueille ovat kyseenalaisia ja vaikuttavat yli mitoitetuilta, ja vastaavasti arvioidut uusien lisätöiden vaikutukset vaikuttavat alimitoitetuilta. Tämän takia muutoksen ei edelleenkään voida nähdä parantavan yksilöllisesti potilaisiin kohdistettua lisätöiden mahdollisuutta, vaan heikentävän mahdollisuuksia lisätöihin neuvolassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, kun lisätöihin varattu rahoitus niukenee ennestään. Seuraavat esityksestä poimitut esimerkit havainnollistavat edellä mainittua:

s.39 "Esityksen myötä oletetaan, että sähköinen terveystarkastukseen liittyvä hallinnollinen työ edellyttäisi 5 minuuttia terveydenhoitajan työaikaa opiskelijaa kohden. 30 prosentin kaikista opiskelijoista oletetaan tarvitsevan 75 minuuttia kestävästä laajennetun terveydenhoitajan tarkastuksen ensimmäisenä opiskeluvuonnaan. Lisäksi 10 prosentin kaikista opiskelijoista oletetaan tarvitsevan vielä 20 minuutin lisäkäynnin lääkärillä. "

Toimiala toteaa, että arvio, jonka mukaan sähköisen terveystarkastuksen toteuttamiseksi riittää 5 min per oppilas, vaikuttaa epärealistiselta. Tarkastuskaavakkeen lähettäminen jossain muodossa ja sen läpikäyminen potilasasiakirjassa vie suurella todennäköisyydellä yli 5 minuuttia. On myös epärealistista olettaa, että terveydenhoitajan huolen perusteella lääkärille ohjatun opiskelijan tarkastukseen riittäisi 20 minuuttia. Kyse ei ole terveestä opiskelijasta, vaan opiskelijasta, jolla on todettuja ongelmia, joiden selvittäminen ja hoitaminen vaatii enemmän aikaa — realistisesti 30–60 minuuttia. Tarkastukseen varattu aika ja sen kustannusvaikutukset on siis aliarvioitu.

s.42 "Hyvinvointialueille tulisi ehdotuksen mukaan järjestettäväksi opiskeluterveydenhuollon yhteydessä ennakoterveystarkastus, joka sisältäisi koko ikäluokalle ehdotuksen palveluskelpoisuudesta. Hyvinvointialueiden tulisi huolehtia siitä, että muiden kuin opiskelijoiden osalta, myös muussa perusterveydenhuollossa on mahdollista saada lääkärin lausunto kutsunnanalaiselle kutsuntaa ja vapaaehtoisesti asepalvelukseen hakeutuvalla naisella valintatilaisuutta varten. Tämä osaltaan lisää hyvinvointialueen hallinnollisia tehtäviä, sillä hyvinvointialueille tulee tarve seurata ennakoterveystarkastusten toteutumista aiempaa itenäisemmin opiskeluterveydenhuollossa. Tämän ei kuitenkaan nähdä lisäävän hyvinvointialueiden tehtäviä, sillä lähtökohtaisesti hyvinvointia-

20.10.2025

lue järjestää jo opiskeluterveydenhuollossa lääkärin tarkastuksen opis-
kelijoille. ”

Toimiala toteaa, että opiskeluterveydenhuollon tarkastusta ei kyetä täl-
lökään hetkellä toteuttamaan kaikille sitä tarvitseville.

s. 111 "Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskelijalle sinä vuonna, jona
tämä täyttää 18 vuotta, terveystarkastus, joka sisältää asevelvollisuus-
laissa (1438/2007) ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta anne-
tussa laissa (285/2022) tarkoitetun arvion palveluskelpoisuudesta."

Toimiala toteaa ennakkokutsuntojen järjestämisestä, että opiskelija ei
aina ole kirjoilla samalla hyvinvointialueella millä opiskelee. Laissa ei
saisi jäädä epäselväksi kenellä vastuu ennakkokutsuntojen toteuttami-
sesta on. Onko se kotihyvinvointialueella, vai hyvinvointialueella, jossa
oppilaitos sijaitsee? Lakiehdotuksessa säännöksen muotoilu ei ole tältä
osin yksiselitteinen.

- s.42 "Hallinnollisen työn voidaan nähdä siirtyvän erillisestä laskutuk-
sen seuraamisesta pelkäksi ennakkoterveystarkastuksen toteutumisen
seuraamiseksi opiskeluterveydenhuollossa. Aluetoimisto ei siis lähet-
täisi hyvinvointialueille erillistä tietoa kutsunanalaisista ja vapaaehtoi-
sesti asepalvelukseen hakeutuvista naisista, sillä lähtökohtaisesti koko
ikäluokalle tulisi tarjota määräaikainen lääkärintarkastus opiskelu ter-
veydenhuollossa sinä vuonna, kun opiskelija täyttää 18 vuotta. Edel-
leen tarvittaessa aluetoimisto voi lähettää tiedon hyvinvointialueille kut-
sunnanalaisista."

- s. 44 "Hyvinvointialueiden tulisi huolehtia myös tarpeellinen määrä
lääkäreitä kutsunta- ja valintatilaisuuteen. Aiemmin aluetoimisto on esit-
tänyt hyvinvointialueille järjestettäväksi lääkärit kutsuntaan. Alue toi-
misto on tehnyt yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa myös valinta ti-
laisuuden lääkäreiden osalta. Jatkossa hyvinvointialueen velvollisuu-
tena on huolehtia yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa tarpeellinen
määrä lääkäreitä kutsunta- ja valintatilaisuuteen. ”

Toimiala toteaa, että ennakkoterveystarkastuksen toteutumisen seu-
raaminen opiskeluterveydenhuollossa ja tarpeellisen määrän lääkäreitä
järjestäminen kutsunta- ja valintatilaisuuksiin ovat Helsingin kaupungille
ja hyvinvointialueille uusia tehtäviä, joista aiheutuu lisää koordinoimis-
ja järjestämistyötä alueille ilman, että uusia tehtäviä olisi huomioitu pal-
veluiden rahoituksessa.

20.10.2025

Toimiala kannattaa hallituksen esityksen tavoitteita, mutta korostaa, että muutosten onnistunut toimeenpano edellyttää riittäviä resursseja, selkeitä toimintamalleja ja tiivistä yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Kouluterveys- ja nuorisohuollon rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäjänä on keskeinen, ja sen asemaa tulee vahvistaa myös lainsäädännön uudistuksessa.

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, juristi
puhelin: 09 310 42668, harri.j.lehtonen@hel.fi

Liitteet

- 1 Kaupunginhallituksen lausunto 23.6.2025 sosiaali- ja terveysministeriölle

20.10.2025

Juha Jolkkonen
sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.